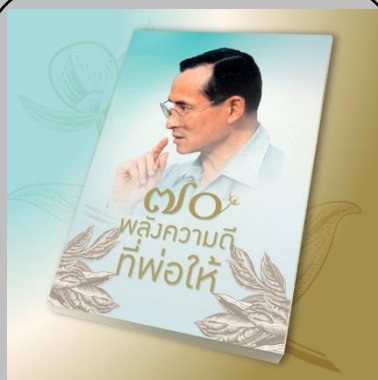

ปีที่ 25 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน ธันวาคม 2565
ฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงโคนม
E-mail : farmproduction@dpo.go.th

“.....เกียรติและความสำเร็จเกิดจากผล
การปฏิบัติงานและปฏิบัติของแต่ละคน
ที่สามารถปฏิบัติงานในความ
รับผิดชอบให้ได้ผลสมบูรณ์ตรงตาม
วัตถุประสงค์ และปฏิบัติตัวให้สุจริต
เที่ยงตรงพอควรพอดีแก่ตำแหน่งหน้าที่
ที่ดำรงอยู่...”

พระบรมราโชวาท
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน
เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันศุกร์ ที่ 1 เมษายน 2530

สาระ

หน้า

บทความวิจัยภายในประเทศ	2
จำนวนโคนม อ.ส.ค.	2
การจัดการฟาร์ม	3
การจัดการด้านสุขภาพ	3
Dairy Activities News	4

ฟาร์มโคนมประสิทธิภาพสูง (Thai-Denmark Smart Dairy Farm)

โรงเรียนฟักโค

- ☐ ออกแบบโดยยึดหลักสวัสดิภาพสัตว์: Animal Welfare
  - โคปราศจากความทรมานและความเครียด
  - ปราศจากความไม่สบายทางกายภาพ และจากความร้อน
  - ปราศจากการเจ็บป่วยและบาดเจ็บ
  - สามารถแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติได้
- ☐ มีระบบพัฒนาระบบความรอบรู้ให้แก่โค
- ☐ โรงเรียนสามารถปรับเปลี่ยนสำหรับรองรับเทคโนโลยีในอนาคต

นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการฟาร์ม

- ☐ ระบบติดตามสุขภาพโค
แจ้งเตือนโดยข้อมู โคเป็นสัตว์

- ☐ ระบบการปลดสูตรนมอัตโนมัติ
เมื่อน้ำนมหมดแล้ว อีกครั้งระบบจะตัดเมื่อรีดนมแล้วเสร็จ
แจ้งเตือนกลับนม นมจากโคที่ใช้อายุรีดนม และน้ำเลือด
รวมถึงน้ำแข็งเค็ม

รายงาน แบบ real-time

การรีดนม ล้างระบบรีด รายงานปริมาณน้ำนมและ
องค์ประกอบน้ำนม รวมถึงการผสมเทียม

บันทึกข้อมูล และสรุปรายงานในการจัดการฟาร์ม

ระบบรายงานผ่าน Mobile Application

ระบบจัดการของเสีย

ระบบควบคุมป้องกันโรคก่อนเข้าฟาร์ม

ผลการดำเนินงาน

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย (ปี)	ผล
แม่โคที่คลอดแม่ที่พร้อม (%)	≥ 75	93
วันฟลอว์ (วัน)	≤ 85	86
จำนวนครั้งสัมผัสเชื้อของแม่โค (ครั้ง)	≥ 2	1.2
ระยะเวลาถูกเลี้ยง (วัน)	≥ 430	-
นมที่ผลิตเฉลี่ย (กก./หัว/วัน)	≥ 15	18.00

ตัวชี้วัด	SNF	Fat	Protein	TS	SCC	SPC	MB	Lactose
เป้าหมาย	≥ 8.25	> 3.30	> 2.80	> 12.25	> 300,000	> 500,000	> 4.00	-
ผล	8.45	3.86	2.82	12.36	171,300	3,458	8.43	4.73

บทคัดย่อ : งานวิจัยภายในประเทศ

ค่าพารามิเตอร์และแนวโน้มทางพันธุกรรมสำหรับลูกสาวของพ่อโคนำเข้า และพ่อไทยโฮลสไตน์สำหรับอายุเมื่อให้ลูกครั้งแรกและผลผลิตน้ำนม

ทวีรัตน์ ก้อนเครือ, ศกร คุณวุฒิฤทธิ์ธน, Mauricio A. Elzo และ ธนาทิพย์ สุวรรณโสภี

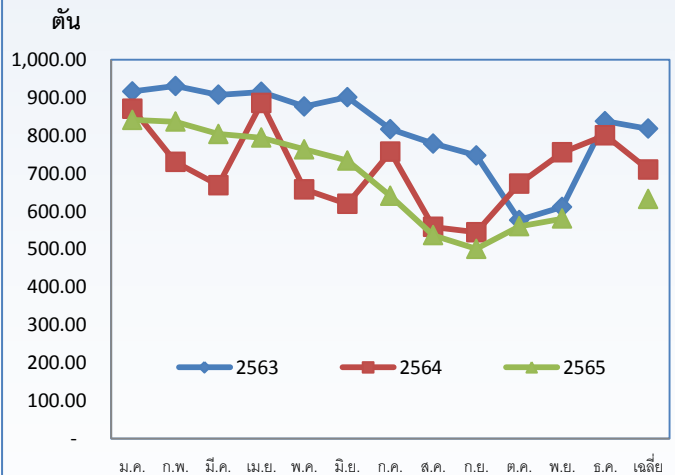
ข้อมูลอายุเมื่อให้ลูกครั้งแรก (AFC) และปริมาณน้ำนม 305 วัน (MY) ของลูกสาวที่ให้ลูกครั้งแรกจากพ่อโคโฮลสไตน์นำเข้า (IH) และไทยโฮลสไตน์ (TH; พันธุ์แท้และลูกผสมโฮลสไตน์อื่นๆ) ถูกนำมาใช้ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ทางพันธุกรรมและเปรียบเทียบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมชุดข้อมูลประกอบด้วยข้อมูลของลูกสาวที่ได้จากพ่อโคโฮลสไตน์นำเข้า 3,137 ตัว และจากพ่อโคไทยโฮลสไตน์ 5,686 ตัว ที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2534 - 2557 ในฟาร์มโคนมจำนวน 1,012 ฟาร์ม แบบจำลองตัวสัตว์ 2 ลักษณะ ประกอบด้วย ฝูง-ปี-ฤดูกาล ความแตกต่างระหว่างสายพันธุ์อื่นและพันธุ์โฮลสไตน์ และเฮทเทอโรซิสถูกจัดให้เป็นปัจจัยกำหนดตัวสัตว์และส่วนที่เหลือถูกจัดให้เป็นปัจจัยสุ่ม องค์ประกอบความแปรปรวนและพารามิเตอร์ทางพันธุกรรมถูกประเมินโดยใช้วิธี Average information restricted maximum likelihood (AI-REML) ค่าการถดถอยของค่าประมาณความสามารถทางพันธุกรรม (Estimated breeding value; EBV) ต่อปีที่เกิดถูกคำนวณเพื่อประเมินแนวโน้มทางพันธุกรรม อัตราพันธุกรรม (ค่าประมาณ $\pm$ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน) มีค่าเท่ากับ 0.149 ± 0.036 สำหรับอายุเมื่อให้ลูกตัวแรกและมีค่าเท่ากับ 0.147 ± 0.035 สำหรับปริมาณน้ำนม สหสัมพันธ์ทางพันธุกรรมระหว่างอายุเมื่อให้ลูกตัวแรกและปริมาณน้ำนม มีค่าเท่ากับ 0.083 ± 0.174 แนวโน้มทางพันธุกรรมสำหรับอายุเมื่อให้ลูกตัวแรกมีค่าเท่ากับ 0.008 ± 0.001 เดือน/ปี ($P < 0.001$) และสำหรับปริมาณน้ำนม มีค่าเท่ากับ 1.529 ± 0.219 กิโลกรัม/ปี ($P < 0.001$) แนวโน้มทางพันธุกรรมของอายุเมื่อให้ลูกตัวแรก คือ 0.003 ± 0.002 เดือน/ปี ($P = 0.084$) สำหรับลูกสาวจากพ่อโคโฮลสไตน์นำเข้า และ 0.014 ± 0.002 เดือน/ปี ($P < 0.001$) สำหรับลูกสาวจากพ่อโคไทยโฮลสไตน์ แนวโน้มทางพันธุกรรมสำหรับปริมาณน้ำนม คือ 0.585 ± 0.326 กิโลกรัม/ปี ($P = 0.072$) สำหรับลูกสาวจากพ่อโคโฮลสไตน์นำเข้า และ 4.091 ± 0.294 กิโลกรัม/ปี ($P < 0.001$) สำหรับลูกสาวจากพ่อโคไทยโฮลสไตน์ สหสัมพันธ์ทางพันธุกรรมระหว่างอายุเมื่อให้ลูกครั้งแรกและปริมาณน้ำนมมีค่าใกล้เคียงศูนย์ ชี้ให้เห็นว่าการคัดเลือกโคเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำนมไม่ส่งผลกระทบต่ออายุเมื่อให้ลูกครั้งแรก ค่าทำนายทางพันธุกรรมและแนวโน้มทางพันธุกรรมชี้ให้เห็นว่า ลูกสาวของพ่อโคโฮลสไตน์นำเข้ามีแนวโน้มที่มีค่า EBV สำหรับปริมาณน้ำนมสูงกว่าลูกสาวที่ได้จากพ่อโคไทยโฮลสไตน์ แต่ลูกสาวที่เกิดจากทั้งพ่อโคโฮลสไตน์นำเข้าและไทยโฮลสไตน์มีแนวโน้มที่มีค่า EBV สำหรับอายุเมื่อให้ลูกตัวแรกใกล้เคียงกัน

จำนวน : โคนม อ.ส.ค.

รายงานจำนวนโคนมปริมาณน้ำนมและสมาชิกส่งน้ำนมดิบให้ อ.ส.ค. ประจำเดือน พฤศจิกายน 2565

ภาค	สมาชิกส่งนม(ราย)	โคทั้งหมด (ตัว)	โครีตนม (ตัว)	ปริมาณน้ำนม (ตัน/วัน)
กลาง	1,462	59,488	25,928	222.83
เหนือ	883	48,515	19,746	214.02
ตอ/น	585	25,199	9,458	105.12
ใต้	807	27,633	12,121	35.45
อ.ส.ค.(ผ.ฟาร์มทรีบี)		497	173	3.10
รวมทั้งหมด	3,737	161,332	67,426	580.52

กราฟแสดงปริมาณน้ำดิบรวม อ.ส.ค. (ปี 2563-พ.ย.2565)

การจัดการฟาร์ม

การจัดการดูแลฝูงโคนม(ต่อ)

การใช้โซเดียมบิวทิเรตเสริมในอาหารแข็งสำหรับลูกโคก่อนหย่านม นิยมใช้ในรูปแบบของ Encapsulated (30:70 butyrate to triglyceride matrix) ที่ความเข้มข้น ร้อยละ 0.6 ทำให้ปริมาณของกระเพาะหมักมีความกว้าง และความยาวเพิ่มขึ้น ความเข้มข้นของกลูโคสและ Glucagon - like peptide เพิ่มขึ้น สุขภาพดีขึ้น และอัตราการเจริญเติบโตของโคดีขึ้น (Gorka และคณะ, 2011)

การใช้โซเดียมบิวทิเรตเสริมในนมผงเทียมสำหรับลูกโค นิยมใช้ในรูปแบบผลึก (Crystalline) ที่มีความเข้มข้นร้อยละ 0.3 การเสริมโซเดียมบิวทิเรตในนมผงเทียมเลี้ยงลูกโค นอกจากจะทำให้ปริมาณในกระเพาะหมักพัฒนาดีขึ้นแล้ว ยังทำให้ตุ่มเล็กๆ ที่ยื่นออกจากผิวหนังใน (Vili) ที่ลำไส้เล็กส่วนต้น (Duodenum) มีความยาวเพิ่มขึ้น และต่อมหรือท่อที่อยู่รอบๆ วิลไล (Crypt; Intestinal gland) ที่ลำไส้เล็กส่วนกลาง (Jejunum) มีขนาดกว้างขึ้น ทำให้มีการหลั่งเอนไซม์จากต่อมนี้ (Crypt secretion) เพิ่มขึ้น ทำให้การย่อยได้ของอาหาร การดูดซึมสารอาหาร และประสิทธิภาพการใช้อาหารขึ้น ซึ่งทำให้ลูกโคนมมีสมรรถภาพการเจริญเติบโตดีขึ้น โดยโซเดียมบิวทิเรตไม่ได้ทำลายเชื้อจุลินทรีย์ในส่วนของลำไส้ใหญ่ (Guilloteau และคณะ, 2009)

2. การใช้กากน้ำตาล

กากน้ำตาลเป็นวัตถุดิบที่มีกรดบิวทิริก มีความพยายามใช้กากน้ำตาลสูงถึงร้อยละ 12 ในอาหารแข็งสำหรับเลี้ยงลูกโคก่อนหย่านม เพื่อให้มีสัดส่วนของกรดบิวทิริกในกระเพาะหมักเพิ่มขึ้น และการดูดซึมกรดไขมันระเหยง่ายเพิ่มขึ้น แต่มีผลให้การกินได้ และอัตราการเจริญเติบโตของลูกโคลดลง ดังนั้นจึงแนะนำให้ใช้กากน้ำตาลในอาหารแข็งที่ใช้เลี้ยงลูกโคก่อนหย่านมที่ร้อยละ 5 ซึ่งจะสามารถเพิ่มกรดบิวทิริกในกระเพาะหมักของลูกโคก่อนหย่านมโดยไม่กระทบต่อการกินและอัตราการเจริญเติบโต (Lesmeister และ Heinrichs, 2005)

การสุขภาพและถ่ายพยาธิ

การสุขภาพควรรักษาในระยะเวลา 3 ถึง 14 วัน ซึ่งเป็นระยะที่มีโอกาสก่อให้เกิดการสูญเสียย่อยที่สุด เมื่อลูกโคมีอายุประมาณ 1 เดือน ควรถ่ายพยาธิเพราะลูกโคอาจได้รับพยาธิจากแม่ในระยะก่อนคลอด

1.3 การจัดการดูแลลูกโคอายุ 3 ถึง 4 เดือน

การหย่านมลูกโคที่มีอายุครบ 2 เดือน ให้พิจารณาหย่านมเฉพาะลูกโคที่มีสุขภาพแข็งแรง และกินอาหารข้นได้ไม่น้อยกว่า 1 กิโลกรัมต่อวัน สำหรับลูกโคที่มีสุขภาพไม่ดี และกินอาหารข้นได้น้อยกว่า 1 กิโลกรัมต่อวัน ควรยืดระยะเวลาหย่านมอีก 7 ถึง 14 วัน เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดปัญหาและแการในลูกโค เมื่อครบกำหนดหย่านม ควรให้น้ำนมเฉพาะเมื่อเข้าต่ออีก 3 วัน เพื่อให้ลูกโคปรับตัวเข้ากับการกินอาหารข้นที่เพิ่มขึ้น ซึ่งช่วยลดโอกาสการเกิดโรคท้องอืดในลูกโคระยะหลังหย่านม หลังจากหย่านมแล้วลูกโคจะกินอาหารข้นเพิ่มขึ้นเป็น 1.5 ถึง 2.5 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน

การจัดการ : ด้านสุขภาพ

ฮอร์โมนการสืบพันธุ์ (ต่อ)
(Endocrinology of Reproduction)

โปรเจสเตอโรน (Progesterone)

ฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนสร้างและหลังจากเซลล์เทียลของคอร์ปัสลูเทียมนอกจากนี้ยังสร้างได้จากเยื่อหุ้มตัวลูกในการตั้งท้องระยะท้ายและจากต่อมหมวกไต ระดับโปรเจสเตอโรนจะเริ่มสูงขึ้นในกระแสเลือดในวันที่ 4 ของวงรอบการเป็นสัดและสูงสุดในวันที่ 8 และคงระดับสูงจนถึงวันที่ 17 ของวงรอบการเป็นสัดและความเข้มข้นจะลดลงสู่ระดับต่ำ (basal levels) ก่อนการตกไข่ และจะเริ่มสูงขึ้นในวงรอบการเป็นสัดรอบต่อไป เมื่อฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนเข้าสู่กระแสเลือดจะจับกับโปรตีนโกลบูลิน (globulin) ฮอร์โมนแอลเอชเป็นฮอร์โมนตัวเริ่มต้นที่กระตุ้นการสร้างโปรเจสเตอโรนจากเซลล์เทียล ระดับโปรเจสเตอโรนที่สูงในระยะลูเทียลเฟส จะยับยั้งการหลั่งของฮอร์โมนจีเอ็นเออาร์เอช และแอลเอช คอร์ปัสลูเทียมประกอบด้วยเซลล์ขนาดใหญ่ (large luteal cells) ซึ่งเจริญมาจากชั้นแกรนูโลซา และเซลล์ขนาดเล็ก (small luteal cells) ที่เจริญมาจากชั้นที่กำชั้นใน ซึ่งเป็นจำนวน 90 เปอร์เซ็นต์ของเซลล์ทั้งหมด เซลล์ทั้งสองชนิดสร้างโปรเจสเตอโรน แต่เซลล์ขนาดเล็กจะไวต่อการกระตุ้นจากฮอร์โมนแอลเอชในขณะที่เซลล์ขนาดใหญ่ตอบสนองต่อโปรสเตอโรนโปรแทกแลนดีนอี (prostaglandin E) ซึ่งเชื่อกันว่าเซลล์ขนาดใหญ่เป็นแหล่งของฮอร์โมนออกซิโตซิน (luteal oxytocin) หน้าที่หลักๆ ของฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนคือ

เตรียมผนังมดลูกเพื่อพร้อมต่อการฝังตัวของตัวอ่อน เพิ่มการหลั่งสารอาหารจากต่อมในมดลูก และห้ามการบีบตัวของกล้ามเนื้อมดลูกในขณะตั้งท้อง

ทำงานร่วมกับฮอร์โมนเอสโตรเจนในการแสดงพฤติกรรมรวมการเป็นสัด

พัฒนาการสร้างต่อมสร้างน้ำนม (alveoli) ในเต้านม ยับยั้งการเป็นสัดและยับยั้งการเพิ่มของระดับฮอร์โมนแอลเอชที่สูงเพื่อการตกไข่

จะเห็นว่าฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนมีประโยชน์มากในการควบคุมวงรอบการเป็นสัด และการตั้งท้อง จึงมีการสังเคราะห์ฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนเพื่อใช้ในการควบคุมการเป็นสัดโดยมีหลักการคล้ายคอร์ปัสลูเทียมที่หลังโปรเจสเตอโรนตามธรรมชาติที่ไปยับยั้งการหลั่งแอลเอชจากต่อมพิทูอิทารี มีทั้งแบบกิน แบบสอดช่องคลอด และแบบฝังได้หนึ่งไว้ในระยะหนึ่ง เมื่อনাฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนออก โคะจะแสดงการเป็นสัดและตกไข่ในเวลาต่อมา

Dairy Activities News

4 มีนาคม 2565 นายชวลิต ขาวปลอด หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการเลี้ยงโคนม มอบหมายให้นายสุชาติ พ่วงจันทิก หัวหน้ากองส่งเสริมการเลี้ยงโคนม พร้อมด้วยพนักงานภายในฝ่ายส่งเสริมและตัวแทนสหกรณ์ที่ส่งนํ้านมดิบให้ อ.ส.ค.ในเขต จังหวัดนครราชสีมา เข้าพบปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา เพื่อประชุมหารือแนวทางการบูรณาการขับเคลื่อนมาตรฐานฟาร์มโคนม(GAP) ร่วมกันโดยมี น.สพ.ประพันธ์ วินัยชาติศักดิ์ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ ให้การตอบรับและเป็นประธานในการประชุมในครั้งนี้ โดยทุกท่านได้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด -19 อย่างเคร่งครัด ห้องประชุมสำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วันที่ 7-9 มีนาคม 2565 นายเสริมศักดิ์ มุ่งดี หัวหน้าฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงโคนม มอบหมายให้ พนักงานแผนกพัฒนาการเลี้ยงโคนม ร่วมกับ สำนักงาน อ.ส.ค. ภาคใต้ นำโดย นายปิยะวัฒน์ ไชยธรรม์ หัวหน้าแผนกส่งเสริมการเลี้ยงโคนมภาคใต้ เขต 1 จัดอบรมการใช้งานแอปพลิเคชัน Zyan Dairy ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ในเขตส่งเสริมการเลี้ยงโคนม อ.ส.ค. ภาคใต้ ได้แก่ สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กบ้านเนินดินแดง จำกัด จำนวน 42 คน, สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กควาน้อย จำกัด จำนวน 23 คน, สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กประจวบคีรีขันธ์ จำกัด จำนวน 16 คน สหกรณ์โคนมกุยบุรี จำกัด จำนวน 33 คน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคนมบ้านเฉลิมราชพัฒนา จำนวน 33 คน และสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด จำนวน 23 คน โดยมี ผศ.น.สพ.ดร.มนกานต์ อินทรกำแหง และ ผศ.ดร.ฉัตรตระกูล สมบัติธีระ จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม นายพณิษฐ์ สุดโคตร กรรมการผู้จัดการ บริษัท ชินเทลลิเจนท์ จำกัด เป็นวิทยากรในการอบรมครั้งนี้ ทั้งนี้ทุกท่านได้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 อย่างเคร่งครัด ณ บริเวณพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และผ่านแอปพลิเคชัน Google Meet...

